

بلوغ (Puberty)

در حیوانات ماده گونه‌های اهلی، معمولاً بلوغ جنسی زودتر از بلوغ جسمی دیده می‌شود. ولی باید به این نکته توجه داشت که اگرچه این حیوانات قادر به تولید مثل هستند ولی استعداد آنها از نظر باروری به حداکثر نرسیده است.

شروع بلوغ جنسی تا حد زیادی تابع سن و بلوغ جسمی حیوان می‌باشد.

حیوان ماده با استعداد ارثی خاصی برای انجام فعالیت تناسلی چرخه‌ای متولد می‌شود. اگر عوامل محیطی در این هنگام مساعد باشند، ساعت بیولوژیکی بکار می‌افتد و تا زمانی که محیط مساعد است ادامه می‌یابد. (در هیچ یک از گونه‌های حیوانات اهلی تغییر فیزیولوژیکی مشابه دوره یائسگی زن وجود ندارد).

– در حیوانات چند چرخه‌ای (poly cyclic) فعالیت سیکل

جنسی، در موارد خاصی می‌تواند متوقف شود:

الف) عوامل فیزیولوژیک: 1- آبستنی 2- شیردهی

ب) عوامل پاتولوژیک: بیماریها

عوامل خارجی موثر در زمان شروع بلوغ:

ژنوتیپ هر حیوانی زمان شروع بلوغ را تعیین می‌کند (حیوانات نژادهای کوچکتر بلوغ زودتری دارند)، اما این زمانبندی تحت تأثیر چند عامل خارجی است:

الف – غذا: سن بلوغ به وزن بدن خیلی وابسته است. حیواناتی که غذای خوبی خورده باشند و میزان رشد

خوبی هم داشته باشند، از حیواناتی که غذای مناسبی نخورده و رشد آنها کم است، زودتر بالغ می‌شوند .

ب - زمان تولد: در گونه‌هایی که تولید مثل فصلی دارند (مادیان - میش) سن شروع بلوغ تحت تأثیر زمان تولید حیوان است.

ج - همراه بودن با حیوان نر: در (گوسفند و خوک) همراه بودن حیوان نر زمان شروع بلوغ این گونه‌ها را جلو می‌اندازد.

د- آب و هوا: بلوغ در حیوانات مناطق حاره زودتر از حیوانات مناطق معتدل شروع می‌شود. البته این مطلب در مورد گاو چندان صدق نمی‌کند.

ه - بیماری: هر بیماری که بتواند مستقیماً یا به دلیل اختلال در غذا خوردن در میزان رشد اثر کند، شروع بلوغ را به تأخیر می‌اندازد.

- وقتی حیوان به سن بلوغ می‌رسد، اندازه اعضای تناسلی افزایش می‌یابد.

طی دوره قبل از بلوغ، رشد اندامهای تناسلی خیلی شبیه رشد بقیه اعضای بدن می‌باشد. ولی هنگام بلوغ میزان رشد آنها بیشتر می‌شود.

سن بلوغ در حیوانات اهلی:

- گاو 7-18 ماهگی (میانگین 10 ماهگی)

- مادیان 1-2 سالگی

– میش 9-15 ماهگی

– سگ 6-20 ماهگی

– تغییراتی که هنگام بلوغ ایجاد می‌شود مستقیماً
به فعالیت تخمدانها بستگی دارد.

تخمدانها دو کار انجام می‌دهند:

1) تولید گامت‌های ماده

2) ساختن هورمون

– تخمدان گوساله ماده هنگام تولد حاوی 15000
فولیکول اولیه است. بعضی از فولیکولها در پرئود قبل
از بلوغ رشد می‌نمایند. لیکن در حالی که نارس هستند
آترزی پیدا می‌کنند.

– بلوغ همراه با بروز فعالیت سیکلیک و منظم
تخمدانی بین (7 تا 18 ماهگی) اتفاق افتاده و بستگی
زیادی به وزن تلیسه دارد.

– دلیل اینکه تخمدان قبل از بلوغ، فعالیت سیکلیک
نشان نمی‌دهد، نارسائی هیپوتالاموس / هیپوفیز در ترشح
و آزاد نمودن هورمونهای مورد لزوم برای رشد فولیکول
است.